

Prof. Lech Majewski

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

4 lipca 2025 r.

LAUDACJA

Niklaus Troxler – artysta o globalnym wpływie i uniwersalnych wartościach

Niklaus Troxler to postać wyjątkowa – nie tylko jako wybitny grafik i twórca o niezwykle charakterystycznym stylu, ale również jako profesor, animator kultury oraz nieustrudzony promotor sztuki współczesnej. Jego twórczość, głęboko zakorzeniona w idei wolności artystycznej, stała się istotnym punktem odniesienia w dziedzinie projektowania graficznego na całym świecie.

To, co wyróżnia Troxlera, to nie tylko oryginalność formalna jego plakatów czy odwaga w eksperymentowaniu z typografią i kolorem, ale również jego **postawa twórcza i etyczna**. Jako pedagog przez lata kształcił pokolenia artystów, przekazując im nie tylko wiedzę, ale także wiarę w sens autentycznego, zaangażowanego projektowania. Sztuka dla Troxlera to nie dekoracja – to dialog z otoczeniem, z odbiorcą, z własnym wnętrzem.

Jego działalność – zarówno artystyczna, jak i dydaktyczna – jest całkowicie spójna z wartościami pielęgnowanymi przez naszą społeczność akademicką: **odpowiedzialnością twórczą, niezależnością myślenia, odwagą estetyczną i społeczną wrażliwością**. Troxler pokazuje, że możliwe jest połączenie silnej tożsamości artystycznej z uniwersalnym językiem wartości, który inspirował ludzi niezależnie od kultury czy epoki.

Jego osiągnięcia, wieloletnia praktyka pedagogiczna oraz nieustająca pasja do sztuki czynią go autorytetem nie tylko w dziedzinie projektowania, lecz także wzorem postawy twórczej – pełnej konsekwencji, pokory i wizji.

Niklaus Troxler urodził się w 1947 roku w Willisau w Szwajcarii. W 1971 roku ukończył Wyższą Szkołę Artystyczną w Lucernie. W roku 1972 został dyrektorem artystycznym w Agencji

Hollenstein Création w Paryżu. Ale w roku 1973 wraca do Willisau i zakłada własne Studio Graficzne.

Improwizacja w grafice: wpływ muzyki jazzowej na twórczość Niklausa Troxlera

Niklaus Troxler to postać wyjątkowa na mapie współczesnej grafiki użytkowej. Jego twórczość nie tylko łączy dwa światy – muzyki i sztuk wizualnych – ale pokazuje, jak głębokie i inspirujące może być przenikanie się tych dziedzin. Szczególne miejsce w jego działalności zajmuje muzyka jazzowa, która od lat 60. XX wieku nie tylko go fascynuje, lecz także staje się fundamentem jego artystycznych wyborów. Począwszy od 1966 roku organizował koncerty jazzowe w szwajcarskim Willisau, co doprowadziło w 1975 roku do powstania Międzynarodowego Festiwalu Jazzowego – wydarzenia, które wpisało się na stale w europejski pejzaż muzyczny. Jednak równie istotny jak festiwal, był sposób, w jaki jazz ukształtował jego podejście do grafiki i projektowania.

Jazz to muzyka wolności, improwizacji, odwagi i wyrażania emocji poprzez dźwięk. Te same cechy można odnaleźć w warstwie wizualnej twórczości Troxlera. Jego plakaty nie są tylko nośnikami informacji o wydarzeniach muzycznych – są autonomicznymi dziełami sztuki, w których rytm, kontrast, niespodzianka i ekspresja grają główne role. Projektant przenosi na papier ducha improwizacji – pozwala sobie na swobodne manipulowanie typografią, kolorem i formą, unikając schematów i powtarzalności. W efekcie jego prace emanują świeżością i nieprzewidywalnością – tak jak jazzowe solo, które powstaje w chwili i nigdy nie powtórzy się w tej samej formie.

Nie bez znaczenia jest również zakorzenienie Troxlera w tradycji szwajcarskiej szkoły projektowania graficznego. Porządek, precyzja i jasność przekazu to elementy, które wyniósł z tej tradycji, jednak jego artystyczna osobowość sprawiła, że zaczął je konsekwentnie przelamywać. W przeciwieństwie do wielu swoich rodaków, którzy w projektowaniu widzieli przede wszystkim funkcjonalność, Troxler nie bał się eksperymentu i ekspresji. W jego plakatach tekst bywa zdeformowany, linie łamią kompozycyjne konwencje – wszystko to jednak podporządkowane jest nadrzędnej zasadzie: emocjonalnej i wizualnej spójności z duchem muzyki, którą promuje.

Artysta nie traktuje typografii jako wyłącznie narzędzia komunikacji – dla niego jest to materiał plastyczny, który można modelować jak dźwięki w muzyce jazzowej. Litery w jego projektach nie tylko mówią, ale również „grają” – układają się w rytmiczne układy, zaskakują zmianą kierunku, kontrastują skalą lub kolorem.

W twórczości Troxlera niezwykła jest również konsekwencja – przez dekady trzymał się własnej drogi artystycznej, nie ulegając modom czy komercyjnym naciskom. Jego prace są autentyczne, osobiste, a jednocześnie uniwersalne – trafiają do odbiorcy nie tylko estetyką, ale także emocją. Właśnie ta emocjonalność, zakorzeniona w miłości do jazzu, sprawia, że jego projekty są tak żywe i inspirujące.

Podsumowując, działalność Niklausa Troxlera stanowi fascynujący przykład na to, jak muzyka może wpływać na sztuki wizualne. Jego życie i praca pokazują, że granice między dziedzinami sztuki są płynne, a największe dzieła powstają tam, gdzie twórca nie boi się improwizować, eksperymentować i czerpać z własnych pasji. Troxler nie tylko promował jazz, ale też przetłumaczył jego ducha na język grafiki – tworząc niezwykle spójny, a zarazem unikalny styl, który na zawsze wpisał się w historię współczesnego projektowania.

Niklaus Troxler jako pedagog – wpływ na nowe pokolenia projektantów

W 1998 roku Niklaus Troxler rozpoczął nowy rozdział swojej kariery zawodowej – podjął pracę dydaktyczną w Państwowej Akademii Sztuki i Projektowania w Stuttgarcie (Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart). Jako profesor grafiki użytkowej przekazywał swoim studentom nie tylko warsztat i wiedzę techniczną, ale przede wszystkim wartości, które definiują jego twórczość: niezależność, odwagę eksperymentu oraz głęboką wrażliwość wizualną.

Niklaus Troxler nie traktował nauczania jako schematycznego procesu przekazywania informacji. Był mentorem, który inspirował studentów do myślenia poza utartymi ścieżkami, zachęcał do łamania konwencji oraz odkrywania własnego języka wizualnego. Wprowadzał ich w świat grafiki jako sztuki, która – podobnie jak muzyka jazzowa – może być polem swobodnej ekspresji i nieustannej improwizacji.

Wielu jego uczniów z czasem stało się cenionymi projektantami, których prace noszą ślady filozofii mistrza. Jego wpływ jest więc nie tylko artystyczny, ale także pokoleniowy – kształtował nowe podejście do grafiki, oparte na autentyczności, intelektualnej odwadze i osobistej ekspresji.

Jako profesor, Troxler udowodnił, że twórczość i edukacja mogą się wzajemnie uzupełniać. Jego działalność pedagogiczna miała ogromne znaczenie dla rozwoju współczesnego projektowania graficznego w Europie, a jego studenci – dziś często sami nauczyciele – kontynuują tę misję, inspirując kolejne pokolenia artystów.

W ostatnich latach Niklaus Troxler eksperymentuje z tworzeniem dzieł z taśmy klejącej w ramach występów na żywo z muzykami improwizującymi.

Improwizacja muzyczna a improwizacja plastyczna – dialog zmysłów w twórczości Niklausa Troxlera

Improwizacja to nie tylko technika, lecz filozofia tworzenia – swobodne, nieprzewidywalne reagowanie na moment, dźwięk, emocję. W muzyce jazzowej jest to sedno ekspresji, sposób na porozumienie bez słów. Niklaus Troxler przenosi ten duch improwizacji z muzyki do sztuki wizualnej, tworząc dzieła, które – choć milczące – mówią tym samym językiem.

W jego serii „**Tape Works**”, gdzie medium stanowi kolorowa taśma klejąca, Troxler nie planuje z góry kompozycji. Tak jak saksofonista reaguje na dźwięki kolegów z zespołu, tak artysta reaguje na przestrzeń, kolor, fakturę i wewnętrzny rytm. Proces twórczy staje się performansem – gestem, który nie jest poprzedzony szkicem, lecz wypływa z chwili, emocji i otoczenia.

Improwizacja muzyczna wpływa na improwizację plastyczną poprzez:

Rytm – muzyka organizuje czas, a Troxler organizuje przestrzeń wizualną rytmicznie: przez powtórzenia, kontrasty, pauzy.

Dynamikę – jak crescendo w jazzie, tak wzmacnianie koloru czy gęstości form może prowadzić do wizualnego napięcia.

Reakcję na otoczenie – artysta reaguje na dźwięki, zmiany tempa, nastroje muzyków, co wpływa na jego kompozycję.

Swobodę interpretacji – podobnie jak jazzman gra ten sam standard za każdym razem inaczej, tak Troxler „gra” obraz – bez partytury, z otwartością na przypadek i gest.

W ten sposób język muzyczny przekłada się na język wizualny – nie poprzez bezpośrednie odwzorowanie dźwięków, lecz przez **translację ich energii, ducha i struktury**. Troxler tworzy sztukę, która nie ilustruje muzyki, lecz z nią współlistnieje. Obraz nie opisuje dźwięku, lecz z nim improwizuje – jak partner w duecie.

Europejskie i światowe uznanie

Niklaus Troxler zdobył liczne nagrody i wyróżnienia na najważniejszych międzynarodowych festiwalach i biennale plakatu, m.in. **Międzynarodowym Biennale Plakatu w Warszawie, Poster Triennale w Essen, Festival International de l’Affiche**

w Chaumont, Poster Triennale w Toyamie, International Poster Biennial w Lahti, czy Poster Biennale w Meksyku. Jego prace były prezentowane na niezliczonych wystawach indywidualnych na całym świecie, a on sam brał udział w wielu prestiżowych wydarzeniach artystycznych i edukacyjnych.

Twórczość Troxlera została doceniona przez największe instytucje kultury – jego plakaty znajdują się m.in. w zbiorach **Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Museum of Modern Art Toyama w Japonii, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Bibliothèque Nationale w Paryżu, Stedelijk Museum w Amsterdamie, Muzeum Plakatu w Ogaki (Japonia)** i wielu innych.

Niklaus Troxler to artysta, którego działalność nie ogranicza się wyłącznie do tworzenia. Jego wkład w **rozwój edukacji artystycznej, upowszechnianie kultury wizualnej** oraz łączenie różnych dziedzin sztuki – przede wszystkim muzyki i grafiki – stanowi wyjątkowe zjawisko na skalę światową.

Przyznanie Niklausowi Troxlerowi tytułu Doktora Honoris Causa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie jest nie tylko zasłużonym uhonorowaniem jego wyjątkowej twórczości, lecz także wyrazem uznania dla jego ogromnego wkładu w rozwój współczesnej sztuki graficznej i edukacji artystycznej. Ten tytuł stanie się również symbolem długoletniej współpracy i wymiany intelektualnej z naszą uczelnią oraz podziękowaniem za jego nieoceniony wpływ na kulturę wizualną na całym świecie.

Prof. Lech Majewski